

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/82823,Gorczyński-Władysław-Józef.html>
2021-12-09, 11:32

Gorczyński Władysław Józef

GORCZYŃSKI Władysław Józef (19 III 1879, Bramki k. Błonia – 25 VI 1953, Poznań), meteorolog, klimatolog. Syn Franciszka, ziemianina, sędziego gminnego, i Marii z Higersbergów, brat Bolesława, dramaturga i tłumacza, dyrektora teatrów w Warszawie i Łodzi.

Ukończył gimnazjum klasyczne w Łodzi (1896) i wydz. matematyczno-fizyczny Cesarskiego UW ze stopniem kandydata nauk i złotym medalem za rozprawę o rocznym rozkładzie natężenia promieniowania słonecznego w Warszawie (1902), której rozszerzona wersja przyniosła mu doktorat na uniwersytecie w Montpellier (1904). Kierował biurem meteorologicznym Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie (1903–18) i pracownią meteorologiczną TNW, którą zorganizował (1910–19). Uczestniczył w wyprawach badających nasłonecznienie do Afryki francuskiej, Egiptu, Azji Mniejszej i Środkowej (1904–14). Od 1916 w redakcji „Pamiętnika Fizjograficznego” wydawanego przez Polskie Tow. Krajoznawcze.

W 1919 uzyskał habilitację i docenturę na UW i został dyrektorem Państwowego Instytutu Meteorologicznego w Warszawie (do 1926), w 1921–23 był docentem w Katedrze Inżynierii Wodnej PW. W 1916–24 G. był sekretarzem Komisji Fizjograficznej PAU, w 1919–28 uczestniczył w wyprawach badawczych do Konga, Syjamu, na Jawę, Saharę, do Indii i Meksyku. W trakcie tych badań G. zaobserwował długie okresy osłabienia nasłonecznienia spowodowane pyłami wulkanicznymi. W 1923 jako pierwszy opisał spadek promieniowania słonecznego w widmie czerwonym między podzwrotnikowymi szerokościami geograficznymi a strefą równikową. Konstruował solarymetry i piranometry, działające w oparciu o zjawiska termoelektryczne. Jego solarymetr zawiera zestaw 80 ogniów termoelektrycznych Molla, zwany jest więc solarymetrem Molla-Gorczyńskiego.

Produkowany od 1922 znalazł szerokie zastosowanie na całym świecie. W 1926 G. skonstruował spektrograf do wykonywania zdjęć w części podczerwonej widma słonecznego. Od 1924 wykorzystywał w badaniach atmosfery aparaturę radiową. Proponował klasyfikację klimatów opartą o czynnik suchości (1934). Zajmował się też zaczątkami meteorologii lotniczej (1917). W 1926–37 przebywał w Nicei, prowadząc badania nasłonecznienia Lazurowego Wybrzeża. Po powrocie do kraju mieszkał w Orłowie k. Gdyni.

W 1939 wyjechał jako delegat PAU na Kongres Międzynarodowej Unii Geodezyjno-Geofizycznej w Waszyngtonie, gdzie zastał go wybuch II wojny światowej. Pozostał w USA wygłaszając wykłady na uniwersytetach i odczyty, głównie w Kalifornii i na Florydzie. Prowadził też tam badania klimatyczne, również w Kalifornii meksykańskiej (Baja California). W 1947 wrócił do kraju, gdzie objął kierownictwo Katedry Meteorologii i Klimatologii na UMK w Toruniu. Wykładał też na Politechnice Gdańskiej i (do 1950) w Instytucie Medycyny Morskiej i Tropikalnej w Gdańsku.

G. był autorem 260 prac naukowych głównie poświęconych aktywności i klimatologii. 150 z nich dotyczy promieniowania słonecznego w rozmaitych aspektach (m.in. wpływu na rozchodzenie się fal radiowych). Publikacja *Pression atmosphérique en Pologne et en Europe (avec 54 cartes contenant les isobares mensuelles et annuelles de la Pologne, l'Europe et du globe terrestre)* z 1917 posłużyła do obliczania migracji biegunów ziemskich. Z innych warto wymienić: *Kilka wyników z wypraw aktywnościowych polskich do strefy równikowej i do oaz Sahary* (1925), *Climatic impressions from the Polish scientific Expedition to Siam and the Equatorial Seas* (1926), *Climat solaire de Nice et de la Côte d'Azur* (1934), *Enregistrements du rayonnement solaire au moyen des solarigraphes et des pyréliographes* (1934), *El clima solar de la Republica Mexicana* (1928–38), *The aridity coefficient and its application to California* (1940), *Comparison of climat of the United States and Europe with special attention to Poland and her Baltic coast* (1945).

G. był osobą konfliktową, był m.in. zantagonizowany z E. Romerem. Był członkiem PAU (1922), American

Meteorological Society (1927), Instytutu Portugalskiego w Coimbrze (1933), Meksykańskiej Akademii Nauk (1951), Międzynarodowej Komisji Promieniowania Słonecznego przez cały okres jej istnienia (1912–46). Był też profesorem honorowym klimatologii uniw. w Limie (1944) i członkiem honorowym Polskiego Tow. Meteorologiczno-Hydrologicznego (1950). Został odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (1923). W 1993 UMK w Toruniu zorganizowało sympozjum poświęcone jego osiągnięciom.

PSB (A. Sokołowska); Śródka; Łoza.

E. Stenz: nekrolog z bibliografią prac w: „Przegląd Meteorologiczny i Hydrologiczny” 1953, s. 1–15 oraz „Acta Geophysica Polonica” 1954, vol. 2, nr 1, s. 3–18; „Gazeta Obserwatora PIHM” 1954, nr 8 (68), s. 1–2 (W. Okołowska); Rocznik TNW 1983, 46, s. 211–215.

Krzysztof Dąbrowski

[Poprzedni](#)
[Następny](#)